Ostábla - trick-track és sakktábla

Bútorgyűjtemény

Leltári szám:	77.190.1
Készítés ideje:	1590 KÖRÜL
Készítés helye:	Dél-Németország (feltehetően)
Anyag:	szilvafa
Technika:	elefántcsont berakás; tusfestés
Méretek:	magasság: 5,3 cm hosszúság: 34,5 cm szélesség: 34,5 cm

A szétnyitható játéktáblán kívül az egyik oldalon dáma vagy sakk, a másik oldalon malom, nyitottan belül backgammon (más néven trik-trak) játszható.

A dáma oldal világos mezői kereszt alakú levéllel díszítettek, a feketék körös mintájúak. A malom oldalon hatágú csillag alakba rendezett az ornamentika, a 3-3 korongos játéknak megfelelően a középtengelyek mentén egymás felé forduló szarvas, ló, teve és egyszarvú párok láthatók. A két tábla külső keretdíszét ovális keretű vadász és állatalakok – vaddisznó, egyszarvú, kecske, ül. teve, ló és szarvas – szakítják meg. A sarkokat kerek mezőben ülő oroszlánok hangsúlyozták: a malom oldalon csupán kettő van meg, a dáma oldalon hiányzik mind a négy.

Kinyitva, az ostábla kettős tábláján a játékmező mintája hosszú, lándzsa alakú levelek és tekercsdíszes virágok váltakozásából áll. A keret szalagdíszei között apró állatalakok rejtőznek baloldali szélén ovális medalionban előkelő hölgy, a jobboldalin a hölgyre mutató nemes úr áll. A táblák vas csuklópánton fordulnak, zárját kék rajzolatú vas kulcslyukpajzs takarja.

A táblán feltűnő állatalakok a játékhoz szükséges tulajdonságokat jelképezik: a szarvas, mint Prudentia attribútuma, az előrelátást jelenti. A ló a gyorsaságot, a teve a mértékletességet, az egyszarvú a megfontoltságot szimbolizálja.

Az ostábla 1941-ben Radvány Károlyné (szül. Fechtig Margit, 1874-?) budapesti műgyűjtő tulajdonában volt, s tudomása szerint a játék egy karintiai kastélyból került családja birtokába, feltehetően dédapja révén. (Vö. Kőszeghy 2009). Minden bizonnyal ugyanez a játéktábla szerepelt 1896-ban a Millenniumi kiállításon, Radvány Károlyné húga, báró Fechtig Adél (1877-1939) tulajdonaként. (Vö.: *Az 1896-iki Ezredéves Országos Kiállítás. A Történelmi főcsoport hivatalos katalógusa*. Budapest 1896. Nr. 4629.: "Ostábla, mahagóni fából, elefántcsont díszítéssel, hozzá 31 db puszpángérem. 1592. Kiáll. Fechtig Adél bárónő, Budapest.") A játéktábla bizonyára öröklés útján jutott Fechtig Adéltól nővére birtokába.

Az ostáblához tartozó jelzett, 1592-re datált játékkorongok szintén az Iparművészeti Múzeum gyűjteményébe kerültek (ltsz. 77.191.)

A játéktábla a baden-württembergi eredetű Fechtig család gyűjteményének régóta becsben őrzött, nemzedékről nemzedékre öröklődő darabja lehetett. A család a 19. század eleje óta élt Magyarországon: a badeni születésű, jogász végzettségű Ferdinand Fechtig (1756–1837) 1779-ben települt át Bécsbe, ahol az elő-ausztriai tartományi rendek jogi képviseletét látta el. 1793-ban nemesi, majd 1813-ban bárói rangot és karintiai indigenátust nyert, s felvette a fechtenbergi előnevet. 1820 körül Magyarországon, Lengyeltóti környékén szerzett birtokokat, majd az 1827. évi XLI. törvénycikkel magyar indigenátust nyert. Fia, Fechtig Károly (1816-1886) a Tiszaugon birtokos Luby Sarolttát vette feleségül, az ő unokájuk volt Fechtig Margit és Adél.

Irodalom

- Dr. Horváth Hilda: *Az ostáblától a bilboquet-ig. XVI-XVIII. századi különleges játékok az Iparművészeti Múzeum gyűjteményéből. (Kézirat)*. 2010.
- *Ingó műemlékek leltára. Dr. Kőszeghy Elemér gyűjtése alapján. DVD-ROM*. Arcanum Kiadó, Budapest, 2009.
- Szerk.: Fejős Zoltán: *Időképek*. Néprajzi Múzeum, Budapest, 2001. - p. 530. (Dr. Horváth Hilda)

© 2012-2026, Minden jog fenntartva Iparművészeti Múzeum

- Szerk.: Csányi János: *Játékvilág Magyarországon. CD-ROM*. Budapest, 2000. - p. 6. (Dr. Horváth Hilda)
- Szerk.: Lovag Zsuzsa: *Az Iparművészeti Múzeum. (kézirat)*. Iparművészeti Múzeum, Budapest, 1994. - Nr. 308.
- Szerk.: Péter Márta: *Reneszánsz és manierizmus. Az európai iparművészet korszakai*. Iparművészeti Múzeum, Budapest, 1988. - Nr. 291. (Maros Donka Szilvia)
- Maros Donka Szilvia: *Táblajátékok*. Iparművészeti Múzeum, Budapest, 1982. - Nr. 14.
- *Az 1896-iki Ezredéves Országos Kiállítás. A Történelmi főcsoport hivatalos katalógusa*. Kosmos Műintézet, Budapest, 1896. - Nr. 4629.

